

ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Από τον Σακελλάρη Κουτούζη

Φίλε Χάρη,

Η πρωτοβουλία σου να συγκεντρώσεις σε μία έκδοση τις απόψεις πολλών, που πριν μερικές δεκαετίες βρεθήκαμε κοντά, δίνει και σε μένα την ευκαιρία να “επιστρέψω” σε παλιότερες εποχές και σε ευχαριστώ γι’ αυτό.

Ίσως η δική μου “κατάθεση” πάρει πιο προσωπικό τόνο, αλλά είναι πλέον πολύ πιο κοντινό σε μένα, να ερμηνεύω παλιότερες πολιτικές μου εμπειρίες, όχι μόνο ως απόρροια αντίστοιχων σκέψεων και επιδιώξεων, αλλά κυρίως ως αποτέλεσμα και των προσωπικών σχέσεων με τους φίλους εκείνης της εποχής, φυσικά με την ανάλογη τυχαιότητα. Θα προσπαθήσω σε τέτοιο πνεύμα να παρουσιάσω την δική μου εικόνα των πραγμάτων παρά να διατυπώσω απόψεις, “καταγράφοντας” τις κοινωνικές ανησυχίες και τους ευρύτερους προβληματισμούς της νεολαίας εκείνης της περιόδου.

Η δική μου λοιπόν συμμετοχή στη “μαχόμενη” καθημερινότητα της πολιτικής επικαιρότητας ήταν προϊόν ποικίλων συγκυριών.

Πρώτα απ’ όλα το ότι στην περίοδο που ανδρωνόμουνα, όλο και περισσότερο συνειδητοποιούσα ότι στην πατρίδα μας βρισκόταν “η βλακεία στην εξουσία”, η χούντα. Στο μυαλό ενός νέου 17-18 χρόνων, από την τότε νησιωτική επαρχία, χωρίς τηλεόραση, χωρίς ευρύτερη ενημέρωση, προερχόμενο από μία οικογένεια μικροαστική, μη πολιτικοποιημένων ψηφοφόρων, πότε της ΕΡΕ και πότε της ΕΚ, η χούντα καταγράφονταν, αρχικά, σαν γελοία βλακεία, μέσα από τα ανέκδοτα του γραφικού Παττακού.

Μία προδιάθεση αντιχουντικής τοποθέτησης αποτελούσε η απουσία στη Γερμανία του πρωτοξαδέρφου μου Σάκη Ζερβού, που ως φοιτητής τότε, είχε δραστηριοποιηθεί έντονα στον αντιδικτατορικό κίνημα. Η χούντα του είχε αφαιρέσει γι’ αυτό την ιθαγένεια, και υπήρχε γι’ αυτό στην οικογένειά μου μια “σιωπηρή” χαρά και επιδοκιμασία της πολιτικής παρουσίας του ξαδέρφου μου στο εξωτερικό.

Όταν λοιπόν πέρασα στο πανεπιστήμιο, με το που ήρθα στην Αθήνα, βρέθηκα σε παρέα έντονα πολιτικοποιημένων νέων. Κυρίως ο Περικλής ο Πάγκαλος, ο Γιάννης ο Τζαννετάκος, ο Τάσος ο Χριστοδουλάκης, ο Βασίλης ο Πάϊκος και άλλοι πολλοί της προηγούμενης γενιάς, βοήθησαν καθοριστικά πάρα πολλούς στο να συνειδητοποιήσουν το πολιτικό δράμα του τόπου μας. Ξεκινώντας από πολιτικό “φροντιστήριο” γνώσεων όπως τι είναι η “γενική συνέλευση” ενός χώρου, πώς διεξάγεται, τι είναι “εσωτερικός κανονισμός”, τι θα πεί “ημερήσια διάταξη”, που και ως ορολογία ήταν “άγνωστες λέξεις”, προχώρησαν σε ιδεολογικές συζητήσεις πολιτικού

προσανατολισμού. Πότε σε ταβέρνες, πότε σε σπίτια συνεχίστηκαν οι συζητήσεις, είτε αναλύοντας βιβλία από την παγκόσμια σοσιαλιστική βιβλιογραφία, είτε ελληνικά πολιτικά κείμενα που ήταν απαγορευμένα από τη δικτατορία. Πάντα με την πρέπουσα συνωμοτικότητα και τους ανάλογους κινδύνους, κυκλοφορώντας χέρι-χέρι διάβασα αρκετά “δυσεύρετα” τότε βιβλία. Θυμάμαι τους “Ανθρωποφύλακες” του Π. Κοροβέση, τη σύγχρονη πολιτική ιστορία του Σ. Λιναρδάτου, βιβλία του Σβώλου και του Καρτάλη αλλά και βιβλία του Γκαρωντύ, του Μαρκούζε, του Γκαλμπραίηθ και άλλα. Ακούγαμε και τα καινούργια έργα του Θεοδωράκη που μας έρχονταν από το εξωτερικό, και συζητούσαμε την τρέχουσα πολιτική επικαιρότητα, κυρίως τις πληροφορίες για τα βασανιστήρια των αντιστασιακών.

Κάπου σ’ αυτές τις συζητήσεις ξεκίνησε και η ιδέα της έκδοσης του περιοδικού “ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ” που υλοποιήθηκε από τους Τζανετάκο-Πάγκαλο-Χριστοδουλάκη. Βοήθησα λίγο το περιοδικό, κυρίως στη διανομή του εντύπου, αλλά συγχρόνως κυνηγούσα και πήγαινα σε όποια δραστηριότητα γινότανε και είχε χαρακτήρα αντιδικτατορικό. Πήγαινα συχνά στον Άγιο Στέφανο Αττικής στα κηρύγματα του Παπά Πυρουνάκη, που κάθε πρώτη Κυριακή κάθε μήνα μαζεύονταν αρκετοί καλλιτέχνες, “πρώην” πολιτικοί και φοιτητές. Θυμάμαι εκεί τον Πέλο και την Αλέκα Κατσέλη, τον Αλκη τον Ρήγο και αρκετούς άλλους. Είχαν αρχίσει και οι συζητήσεις της ΕΚΙΝ με τον Βερνίκο, θυμάμαι μια συζήτηση στο Κολωνάκι, με εισηγητή τον Δ. Μαρωνίτη, αλλά και της ΕΜΕΠ με τον Πεσμαζόγλου, τον Ξύδη, τον Ρούφο στο θέατρο Αλφα. Και η Λιλή Ζωγράφου είχε οργανώσει δύο συζητήσεις στο πειραματικό θέατρο της Ριάλδη, που τις παρακολουθήσαμε με αρκετούς φίλους συμφοιτητές. Θυμάμαι τη Σοφία τη Γιαννάτου που μάθαινε πρώτη και με ενημέρωνε για κάθε τέτοια δραστηριότητα. Σιγά-σιγά γνώριζες πια τις φοιτητικές φυσιογνωμίες που σύχναζαν σε εκδηλώσεις με αντιδικτατορικό χαρακτήρα. Δεν ήταν άλλωστε και πολλοί. Απ’ όλες τις σχολές ήταν περίπου 300-350 φοιτητές. Θυμάμαι μια καταγραφή που είχε κάνει ο Δημήτρης ο Τζουβάνος της Γεωπονικής και ήταν περίπου τόσοι. Οι περισσότεροι γνωριζόμασταν σαν παρουσίες και χαιρετιόμασταν με νεύματα, έστω κι αν δεν είχαμε προσωπική γνωριμία. Υπήρχε πάντα και κάποιος φόβος για χαφιέδες της ασφάλειας.

Όταν ξεκίνησε το φοιτητικό περιοδικό ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ με τον Θ. Καλούδη, τον Γ. Χαραλαμπόπουλο, τον Ν. Λιοναράκη, τον Γ. Αγιοστρατίτη, τον Π. Παναγιώτου κι άλλους ακόμα της Νομικής, πήγα και εγώ να βοηθήσω, αλλά με το δεύτερο τεύχος το έκλεισε η ασφάλεια. Αρχισαν και για μένα πια τα “περάστε δι’ υπόθεσίν σας” από τον 4^ο όροφο της Μεσογείων. Αξέχαστες μορφές ο Καραπαναγιώτης, ο Γκραβαρίτης, ο Σμαίλης, ο Κανούσης, ο Νίκας λουλούδια-βασανιστές.

Τότε περίπου άρχισαν τη λειτουργία τους οι τοπικοί φοιτητικοί σύλλογοι. Πρώτα ιδρύθηκε ο σύλλογος Κρητών, αρχικά με πρόεδρο τον Β. Πεντάρη και μετά με την Ιωάννα Καρυστιάνη, την “μεγάλη κυρία” του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος. Μετά ιδρύθηκε ο Πανεπειρωτικός σύλλογος με τον Τζουμάκα και τον Σιουμάλα, και τρίτος ήταν ο σύλλογος Δωδεκανησίων με πρόεδρο τον Κ. Παπαδημητρίου και γραμματέα εμένα. Σύντομα ιδρύθηκαν και οι σύλλογοι των Χίων, Πατρινών, Κυκλαδίων, Ηλείων, με τους Ηλία Πιταούλη, Γιάννη Κοροβέση, Αριάδνη Αλαβάνου και τόσους άλλους ακόμα.

Τότε ένα μεγάλο μέρος από την πολιτική οργάνωση του φοιτητικού κινήματος πέρανε μέσα από τους τοπικούς φοιτητικούς συλλόγους, αφού οι άλλοι σύλλογοι

των σχολών ήταν από τους διορισμένους της χούντας. Ο άλλος οργανωτικός πόλος ήταν οι επιτροπές από τα “σκαλάκια” των σχολών. Αυτό κράτησε ως το “Πολυτεχνείο”, γιατί αμέσως μετά ο Ζαγοριανάκος διέλυσε όλους τους “εθνοτοπικούς” συλλόγους. Στους μήνες που ακολούθησαν με τη χούντα του Ιωαννίδη, και ως την κατάρρευση της δικτατορίας, επεκράτησε ένα ιδιόμορφο κλίμα σαφώς πιο πολιτικό, αλλά και πολύ πιο συνωμοτικό.

Αρχικά, για μερικές βδομάδες, κρυβόμασταν σε άλλα σπίτια. Εμένα, μαζί τον Σπύρο τον Καπνιά, μας είχε βρεί “κατάλυμα” ο Γιάννης ο Τζανετάκος σε μία γκαρσονιέρα, κάπου στο σταθμό Λαρίσσης. Μας έφερνε φαγητό μια χαριτωμένη νεαρή κυρία, και τα βράδια βγαίναμε στην ταράτσα της πολυκατοικίας, για να πάρουμε αέρα και να καπνίσουμε, και θυμάμαι που βλέπαμε σε διπλανές ταράτσες και άλλους που έκαναν το ίδιο. Όταν έπαψε η ασφάλεια να μας ψάχνει στα σπίτια μας, βγήκαμε από τις προσωρινές μας κρυψώνες.

Τα πολιτικά πράγματα μετά την ανατροπή του Παπαδόπουλου μου έδιναν μια αίσθηση αποπνικτικής σιωπής που δεν μπορούσες να ξέρεις από βραδύς πώς θα ξημερώσει η επόμενη μέρα. Η Γυάρος είχε γεμίσει και όλο άκουγες για νέες συλλήψεις φίλων φοιτητών, οπότε περιμέναμε λίγο-λίγο και τη σειρά μας.

Εκείνη την εποχή, εγώ με τον Γιώργο τον Γιαννούση από τον φοιτητικό χώρο, συναντιόμασταν κάθε βδομάδα κάποιον βράδυ στο γραφείο του Πότη του Παρασκευόπουλου, στην Ακαδημίας, με τους Στέργιο Χασαπίδη, Αριστείδη Καλαντζάκο, Γιάννη Τζανετάκο, Βασίλη Πάικο, Τάσο Χριστοδουλάκη, Θόδωρο Μπεχράκη και άλλους πολλούς ακόμα νέους επιστήμονες. Οι συναντήσεις ήταν με καθαρά πολιτικούς στόχους, για τη διεύρυνση ενός οργανωτικού σχήματος με ονομασία Εθνική Δημοκρατική Ομαλότητα (ΕΔΟ) και με επιδίωξη να συσπειρώσει από όλους τους πολιτικούς χώρους τις αντιδικτατορικές δυνάμεις και να συντονιστεί στον αγώνα εναντίον της χούντας του Ιωαννίδη. Δεν πρόφθασε να παρέμβει καν στο πολιτικό “γίγνεσθαι” και οδηγηθήκαμε στην κατάρρευση της χούντας με τη γνωστή εθνική τραγωδία της Κύπρου.

Πέφτει πλέον η χούντα !!! Οι πολιτικές εξελίξεις είναι κάτι περισσότερο από ραγδαίες! Δεν μπορούσα ούτε εγώ ούτε οι πολιτικοί μου φίλοι να προβλέψουμε τίποτα, να οργανώσουμε κάτι και να το εφαρμόσουμε. Από τη μια μέρα στην άλλη άλλαζαν όλα τα δεδομένα. Παιζόντουσαν εθνικά ζητήματα, έμπαιναν θεμέλια για το πολιτικό μέλλον πολλών δεκαετιών, εφημερίδες ξανάνοιξαν, κόμματα ιδρύονταν, γραφόντουσαν άρθρα προς κάθε κατεύθυνση, γινόντουσαν δηλώσεις, που άλλαζαν από τη μια μέρα στην άλλη, κι’ επικρατούσε ένας πολιτικός “κουρνιαχτός” που, τουλάχιστον για τα δικά μου τα μάτια, αποτελούσε μια αξεπέραστη θολούρα. Οι προθέσεις μας ήταν ίσως από τις πιο αγνές, για να παλέψουμε για κόμματα “αρχών”, για θεσμούς Δημοκρατίας, για κοινωνική δικαιοσύνη, για σοσιαλισμό δημοκρατικό. Αλλά και οι προθέσεις μας και εμείς ήμασταν πολύ μακριά από τα κέντρα αποφάσεων.

Εκείνο το καλοκαίρι ήταν ένα δυνατό “σοκ” τόσο για μένα όσο και για όσους δεν είχαμε γνωρίσει καθόλου πολιτική ζωή προδικτατορικά. Από τη μια μεριά απολαμβάναμε τη λύτρωση από τη πτώση της χούντας, αλλά από την άλλη βρεθήκαμε απότομα στα “βαθιά νερά”. Το πολιτικό σκηνικό έγινε ιδιαίτερα περίπλοκο. Επί χούντας έμπαινε μια εύκολη διαχωριστική γραμμή και ήξερες ότι ή ήσουν με τους χουντικούς ή ήσουν με τους αντίθετους. Όσοι ήμασταν στην

αντιδικτατορική μεριά, σε γενικές γραμμές ήμασταν γνωστοί, φίλοι, ανεξάρτητα αν υποψιαζόμασταν ότι μερικοί ήταν της αντι-ΕΦΕΕ, άλλοι του ΡΗΓΑ, άλλοι αριστεριστές ή σοσιαλδημοκράτες ή δεξιοί. Αμέσως όμως μετά τη πτώση της χούντας τα πράγματα δυσκόλεψαν από την πολυπλοκότητα των επιλογών. Οι χθεσινοί μας φίλοι ήταν οι σημερινοί μας αντίπαλοι. Άρχισαν οι σοβαρές συγκρούσεις σε καθημερινή βάση μεταξύ όλων όσων πριν μερικούς μήνες πηγαίναμε χέρι-χέρι στις διαδηλώσεις, στα σκαλάκια, στους συλλόγους, στα πλαίσια του αγώνα ενάντια στη χούντα. Τώρα άλλος ήταν της ΚΝΕ, της ΑΑΣΠΕ, της ΠΠΣΠ, του ΡΗΓΑ, άλλοι είχαν την προδιάθεση του “Αντρείσμου” και περίμεναν καθώς δεν είχε ακόμα ιδρυθεί το ΠΑΣΟΚ. Στις συναντήσεις μας ... όλο κόντρες και ανούσιες εντάσεις! Για μένα ήταν ένας ισχυρός κλονισμός. Πολύ συχνά σκεφτόμουν να τα παρατήσω και να κάνω μόνο γλυπτική. Θυμάμαι πόσο έντονα σκεφτόμουν το στίχο του Εγγονόπουλου “... Στρατηγέ τι γύρευες στη Λάρισα εσύ ένας Υδραίος...” και προσπαθούσα να τον φέρω στα μέτρα μου! Τους προβληματισμούς μου αυτούς τους κουβέντιαζα τότε κυρίως με τον Γιώργο τον Γιαννούση που είμασταν πιο δεμένοι εκείνη την εποχή και ίσως να οφείλεται σε κείνες τις ατέλειωτες συζητήσεις το ότι βρέθηκα να συνεχίζω να προσπαθώ μαζί με άλλους, να φτιάξουμε και μείς στη νεολαία τον δικό μας σοσιαλδημοκρατικό πυρήνα.

Ξεκινήσαμε λοιπόν ως Δημοκρατικό Σοσιαλιστικό Κίνημα Νέων (ΔΣΚΝ) με τη στήριξη του περιοδικού “ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ”. Όταν συγκροτήθηκε το κόμμα ΕΚ-ΝΔ, ιδρύσαμε την Ελληνική Σοσιαλιστική Νεολαία (ΕΣΟΝ) και σε λίγο στο ίδιο κόμμα ίδρυσε νεολαία ο Παναγιώτης, μια προσπάθεια επανίδρυσης της ιστορικής ΕΔΗΝ. Πολύωρες συζητήσεις, βραδινά ολόκληρα με παλιούς φίλους αλλά και πολλούς καινούργιους, σιγά-σιγά συσπειρωνόμασταν οι σοσιαλδημοκράτες με ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Μετά το καλοκαίρι άνοιξαν τα Πανεπιστήμια και έπρεπε να μπορούμε και ως φοιτητική παράταξη.

Θυμάμαι μισ πολύ ενδιαφέρουσα ομάδα παιδιών, με τον Δ. Δεληπέτρο και τον Γ. Βλάχο από τη Γαλλία που επρόσκειντο φιλικά στην προδικτατορική ΣΔΕ και είχαν καλές επαφές με το Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα. Τότε μάλιστα φιλοξενήσαμε στην Αθήνα τον Λιονέλ Ζοσπέν, τον μετέπειτα πρωθυπουργό της Γαλλίας και τον γραμματέα νεολαίας στο Παρίσι, τον Φρανσουά Μπακό. Δεν υπήρξε όμως καμιά ουσιαστική επαφή με παραπέρα διάρκεια. ***** Σημείωση επιμελητή για εκδρομή στους Δελφούς το καλοκαίρι του 1975 Γιαννούσης, Δρογκάρης, Ταυλάριος, Μακρυγιώργος.

Στα Πανεπιστήμια κυριαρχούσε το θέμα της αποχουντοποίησης, της καθιέρωσης νόμου-πλαίσιου για την Παιδεία, και ασφαλώς της επαναλειτουργίας της ΕΦΕΕ, εκλεγμένης πλέον και όχι διορισμένης. Ιδρύσαμε τη “Δημοκρατική Πορεία” και στις πρώτες ελεύθερες φοιτητικές εκλογές, με τη μικρή μας (αριθμητικά) εκπροσώπηση βοηθήσαμε σημαντικά τη δημοκρατική επαναλειτουργία της ΕΦΕΕ. Εκείνες οι εκλογές ήταν μια “ηρωική” προσπάθεια πολύ λίγων ανθρώπων. Θυμάμαι τα προεκλογικά ταξίδια στα Γιάννενα, στη Πάτρα, στη Ξάνθη και στη Θεσσαλονίκη. Με ακούραστο οδηγό τον Στέφανο Μιχαλάκο και με έξοδα μετακίνησης από το χαρτζιλίκι μας, τρέχαμε παλεύοντας με εντελώς άνισα μέσα με τις άλλες παρατάξεις. Όταν οι άλλες παρατάξεις έκαναν εκλογές με προϋπολογισμούς της τάξεως του 1 ή του 1,5 εκατομμυρίου, εμείς θυμάμαι παρουσιάσαμε στον κ. Τόμπρο (τον στρατηγό που διαχειρίζονταν τότε τα οικονομικά της ΕΚ-ΝΔ) προϋπολογισμό των 150.000 και

τελικά μας δόθηκαν 20.000 δρχ. Πήγαμε στον κ. Μοάτσο τον τυπογράφο να μας τυπώσει ένα αφισσέτο (το πορτοκαλί που θα θυμόμαστε πολλοί) και ζαλιστήκαμε από τις αφίσες, τα αφισέτα, τα αυτοκόλλητα, τις κονκάρδες που έβγαζε σε τετραχρωμίες, στο ίδιο τυπογραφείο η ΠΑΣΠ. Σε κείνο το Συνέδριο στην Πάντειο (εγώ δεν ήμουν σύνεδρος αλλά το παρακολούθησα) δεν θα ξεχάσω τον συσχετισμό των παρατάξεων αλλά και τα αστέρια της Θεσσαλονίκης, τους πρωτοετείς τότε Βαγγέλη Βενιζέλο και Χάρη Ταγαρά.

Η δική μας παράταξη ήταν η πιο “συντηρητική”! Κυριαρχούσα η Πανσπουδαστική, η ΠΑΣΠ, ο Δημοκρατικός Αγώνας ***** Σημείωση επιμελητή να αναφερθεί η γραμμή Παναγούλη για συμμετοχή στον Δημοκρατικό Αγώνα αλλά και η ΑΑΣΠΕ με τον Κουμάνταρο, αλλά και κάποιες άλλες ακόμα αριστερίστικες παρατάξεις. Θυμάμαι και κάποιους από τα Γιάννενα τότε υποστηρικτές του Εμβέρ Χότζα! (ΣΣΠ- Συνεπής Σοσιαλιστική Παράταξη ...) Στους 300 συνέδρους εμείς είχαμε 12-13, δηλαδή αριθμητικά ασήμαντο ποσοστό. Είχαμε όμως τους Θεσσαλονικείς που με τον χαρισματικό τους λόγο, από τότε, και με τις θαρραλές τους παρεμβάσεις, αναστατώνανε τους πάντες και πολύ συχνά περνούσαν τα δικά μας ψηφίσματα. Συγκρούονταν οι “μεγάλες παρατάξεις” ΠΣΚ και ΠΑΣΠ και τις πιο πολλές φορές περνούσαν διατυπώσεις δικές μας, ως ευρύτερα αποδεκτές.

Θυμάμαι μια φορά τον Στέφανο τον Τζουμάκα να πετιέται όρθιος και να δείχνει κατά την μεριά μας ... “έχουμε και τον Βενιζέλο της Δημοκρατικής Πορείας, που με τα μπούρ-μπούρ-μπούρ δεν μας αφήνει να προχωρήσουμε ...” και να σκάει στα γέλια όλο το συνέδριο! Που να φανταζότανε τότε και ο ίδιος ο Στέφανος ότι μετά από λίγα χρόνια θα ήταν και οι δύο υπουργοί στην ίδια κυβέρνηση. Πάντως όλη εκείνη η πρώτη χρονιά χωρίς χούντα, πέρασε με πολλές προσπάθειες τόσο σαν νεολαία όσο και σαν φοιτητική παράταξη, που όμως ήταν σαν των Τρώων...! Και το ευρύτερο ιστορικό-πολιτικό πλαίσιο που κινιόμασταν όσο και οι άλλες χρονικές συγκυρίες ήταν “εναντίον” μας. Η αντικειμενική θεώρηση της εποχής εκείνης ίσως αναδείξει ότι τελικά ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τον οποίο εμείς τότε αντιπολιτευόμασταν, υπήρξε μεγάλη πολιτική και εθνική προσωπικότητα, αφού διέθεσε όλη του την πολιτική εμπειρία και την επιρροή του για το καλό της Ελλάδας. Ίσως η ιστορική διερεύνηση να τον αξιολογήσει ανάμεσα σε ονόματα όπως του Καποδίστρια, του Τρικούπη και του Βενιζέλου! Ίσως ακόμα, τα τελευταία 35 χρόνια πολιτικής δημοκρατίας που ήδη ζήσαμε ως σήμερα, να οφείλουν την παρουσία τους σε πρωτοβουλίες και πολιτικούς σχεδιασμούς εκείνων των πρώτων χρόνων μετά τη δικτατορία. Από την άλλη μεριά, η μισή Ελλάδα ήταν έτοιμη να δεχθεί έναν ιδιόμορφο “Αντρείσμό”. Ο Αντρέας εξέπεμπε ένα πατριωτικό-κοινωνικό “παραλήρημα” που όμως “έπιανε” στον κόσμο. Εμείς με αρχηγικές δηλώσεις ... υποστηρίζαμε ότι “ζούμε σε δικτατορία του ενός, υπό κοινοβουλευτικών μανδύαν ...”. Σε ένα τέτοιο πολιτικό πλαίσιο, οι προσπάθειές μας ... ήταν μάλλον καταδικασμένες... Σημείωση για δηλώσεις Μαύρου περί “σφαίρας στην καρδιά της Ελλάδος”

Το επόμενο καλοκαίρι, θυμάμαι, γυρίστηκε μια κινηματογραφική ταινία του Λ. Χαρωνίτη με τίτλο “24 Ιουλίου, ένα χρόνο μετά”. Μάζεψαν από δύο εκπροσώπους από κάθε νεολαία, στην τσάντα του ξενοδοχείου Λυκαβηττός στο Κολωνάκι, και μας έβαζαν ερωτήματα να απαντούμε με τη σειρά. Από μας πήγαμε εγώ και ο Χρήστος Τσάμης. Θυμάμαι ένα ερώτημα ήταν για το τι πιστεύουμε για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Νεολαία της ΝΔ δεν υπήρχε ακόμα, και οι μόνοι που

υποστηρίζαμε την ένταξή μας στην ΕΟΚ ήμασταν εμείς. Όλες οι άλλες νεολαίες ήταν εναντίον της “ΕΟΚ των μονοπωλίων”. Ήταν η εποχή που “ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο”. Όταν μετά από λίγους μήνες βγήκε η ταινία στις αίθουσες των κινηματογράφων, θυμάμαι, παιζόταν στο “Αλεξ” στο Ζωγράφου, πήρα τη φίλη μου και πήγαμε να δούμε την ταινία μαζί. Ήθελα να της παρουσιασθώ και ως “κινηματογραφικός αστέρας”. Μόλις ήρθε η σειρά μου να απαντήσω και ακούσθηκα υπέρ της ΕΟΚ, ... πετάχτηκαν τέτοιες φωνές ... από όλο το κοινό, ... τέτοια ... ούστρε ... τέτοια γιούχα εναντίον μου ... που πριν ανοίξουν τα φώτα για διάλειμμα, κατέβασα τη μούρη, πήρα τη φίλη μου ... και έξω αμέσως! Να αποφύγω τα χειρότερα ..., μη τυχόν και με γνώριζαν ότι βρισκόμουν μέσα στην αίθουσα, ανάμεσά τους! Το έργο τελικά ποτέ δεν το είδα ολόκληρο!

Έως το 1977 έτρεχα ακόμα μαζί με άλλους πολλούς, για να συσπειρώσουμε κόσμο τόσο σαν φοιτητική παράταξη, όσο και σαν νεολαία. Τελικά μαζικότητα δεν είδαμε ποτέ. Μια ... διαδήλωση που νάχουμε και μείς κόσμο ΚΑΤΩ από τα πανό, ποτέ δεν την χαρήκαμε! Πάντα βρισκόμασταν τόσοι που μόλις φθάναμε να κρατούμε τα πάνω που είχαμε φτιάξει!! Ο κοινός καημός μας με τον Λεωνίδα τον Παππά!... Και όπως λένε “κακό χωριό τα λίγα σπίτια” άρχισαν και οι μεταξύ μας συγκρούσεις. Μπήκαν και οι ταμπέλες, άλλοι ήταν “του Χασαπίδη”, άλλοι “της Τσουδερού”, άλλοι “του Πεσματζόγλου”, άλλοι “του Μπαλτατζή” και ούτω καθ’ εξής. Ανεξάρτητα από το αν κάποιοι χαρακτηρισμοί και κάποιες συμπεριφορές ήταν πότε-πότε σε επίπεδα υπερβολής, είναι αλήθεια πως διεφάνησαν με αρκετή ευκρίνεια κάποιες “πολιτικές συγγένειες” αρκετών από την ολιγάριθμη νεολαία μας με πρόσωπα και τάσεις μέσα στο κόμμα. Αυτά που ισχύουν σε κάθε κόμμα, απλώς εμείς τότε τα μαθαίναμε ...

Κάπου ένοιωθα “να πλησιάζει το κακό” ξανά. Θα αντιμετώπιζα ξανά συγκρούσεις με τους πολιτικούς μου φίλους, αυτούς που στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης δουλέψαμε μαζί για τον δημοκρατικό σοσιαλισμό.

Στις ίδιες περίπου εκτιμήσεις βρισκόταν και ο Γιώργος ο Γιαννούσης. Εκεί συναποφασίσαμε να αναστείλουμε την “πολιτική” μας παρέμβαση και να παρουσιασθούμε στο Ναυτικό. Χέρι-χέρι λοιπόν παρουσιασθήκαμε στο ΠΑΛΑΣΚΑΣ με την 77Γ σειρά τον Ιούλιο του 1977. Για μένα η αναστολή του Ιουλίου του 1977 ακόμα συνεχίζεται ως κομματική δραστηριοποίηση. Μετά τριετία, απολύθηκα από το Ναυτικό, ως ναύτης ΤΠΒ και έκτοτε μένω στη Κάλυμνο, μακριά από τα κέντρα πολιτικών ζυμώσεων και αποφάσεων, μεγαλώνω τα 4 παιδιά μου, διδάσκοντας μαθηματικά σε νέα Καλυμνάκια και τα τελευταία χρόνια κάνοντας αγάλματα σε δρόμους και πλατείες.

Σε χαιρετώ εγκάρδια

· Σακελλάρης Κουτούζης

Γεννήθηκε στην Κάλυμνο το 1950 από γονείς εκπαιδευτικούς. Μεγάλωσε στο νησί αναδεικνύοντας και μια κλίση προς τη γλυπτική. Σπούδασε μαθηματικά στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και στη συνέχεια επέστρεψε στην Κάλυμνο, όπου έκτοτε ζει και εργάζεται. Διατηρεί φροντιστήριο μέσης εκπαίδευσης και εργαστήριο γλυπτικής. Είναι μέλος του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος Έργα του βρίσκονται σε πολλούς δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους. Είναι έγγαμος και πατέρας τεσσάρων παιδιών.